

Water rond Utrecht

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zorgt voor voldoende water in de singels, grachten en sloten in en rond Utrecht. Dat doen de waterschappen al ruim 700 jaar. De Kromme en de Vaartse Rijn en later het Merwedekanaal zijn al eeuwenlang de belangrijkste "slagaders" voor de Utrechtse stadsgrachten en de Vecht. De waterwegen waren transportaders en bron van drinkwater. Ook was de aanvoer van water cruciaal bij de verdediging van Utrecht en Holland, in de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

In en rond Utrecht kunt u nog steeds de sporen van het historisch waterbeheer zien: kanalen, dijken, sluisen, stuwen en inlaten. Ze vertellen over de eeuwenlange strijd van sluiswachters, generaals en dijkgraven met en tegen het water. Maar ook het hedendaagse waterbeheer is zichtbaar: het waterschap zet elektrische gemalen, in- en uitlaten, sluisen, stuwen en meetstations in om het waterpeil op het afgesproken niveau te houden: niet te veel en niet te weinig. Zodat boeren, burgers, buitenlui en planten en dieren voldoende schoon water beschikbaar hebben om in onze laaggelegen delta te kunnen leven.



Gezicht op de opengedraaide Muntbrug over het Merwedekanaal te Utrecht (1895); uit het noordwesten met drie Hooigeense Pramen. (Het Utrechts Archief)

Muntsluizencomplex

U staat hier op de kruising van de Leidsche Rijn en het Merwedekanaal met uitzicht op het Muntsluizencomplex. De linkersluiskolk met de bijbehorende woningen voor de brug- en sluiswachters werd in 1885/86 gebouwd; de rechtersluiskolk met bijbehorende dienstwoningen in 1904/06. Het gehele complex is een Rijksmonument.

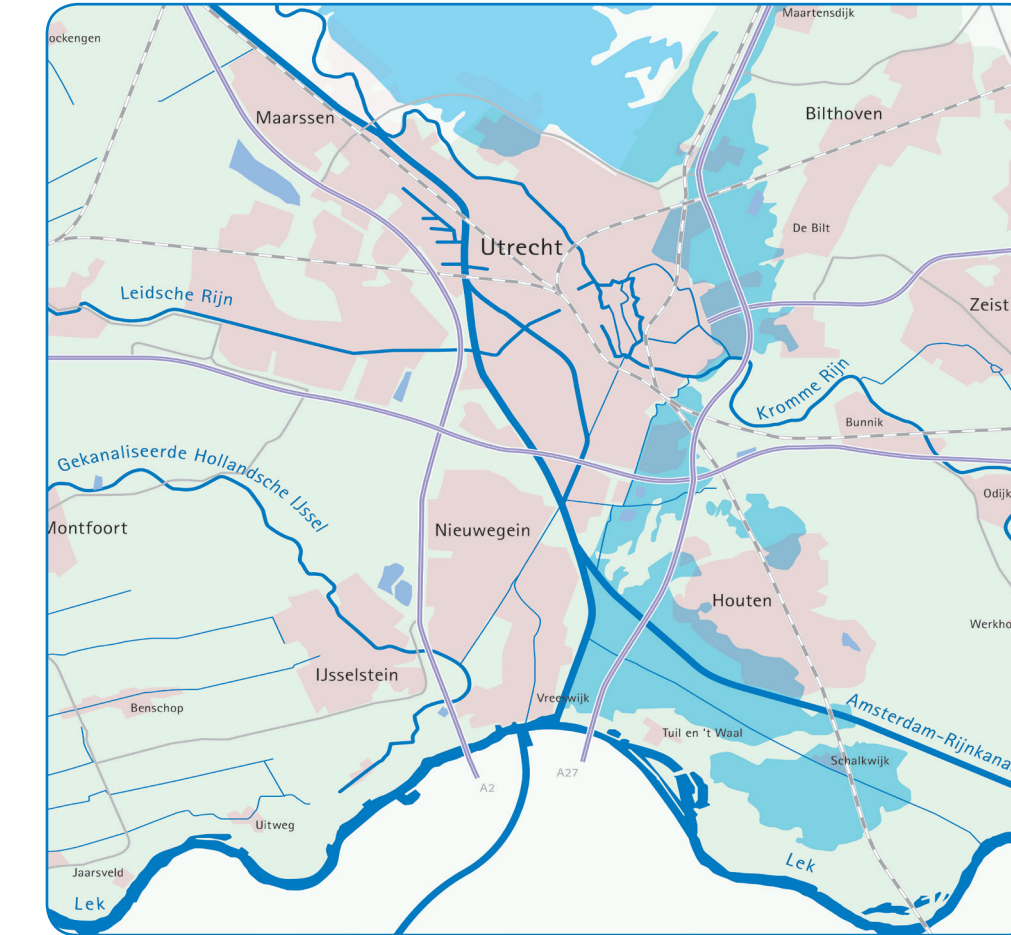
Tot 1952 was het Merwedekanaal en zijn voorloper, de Keulsevaart, de belangrijkste scheepvaartroute tussen Amsterdam en Keulen. De naam Keulsekade herinnert hier nog aan. Na 1952 nam het Amsterdam-Rijnkanaal de functie van het Merwedekanaal als 'snelweg' voor schepen over.

Het sluisencomplex wordt niet meer gebruikt voor het schutten van schepen. De linkersluiskolk fungeert tegenwoordig als uitlaat van water richting het Amsterdam-Rijnkanaal. Via de schuiven bij de ophaalbrug kan tot wel 28 m³ water per seconde worden afgevoerd. Dit gebeurt als het waterpeil in de stadsgrachten te veel stijgt en de Weerdsuis niet genoeg water meer kan afvoeren. De schuiven werken volautomatisch en kunnen op afstand worden bediend. Het waterpeil in de stad is + 58 cm NAP; in het Amsterdam-Rijnkanaal en de Vecht - 40 cm NAP, een verschil van bijna een meter.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

Het Merwedekanaal speelde ook een rol in de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Vanuit de Lek kon water aangevoerd worden om de landerijen ten noorden van Utrecht onder water te zetten (inunderen). De vijand kon de stad Utrecht dan niet meer bereiken.

Om dit mogelijk te maken moest het waterpeil zo hoog opgezet worden dat het Merwedekanaal van de Utrechtse stadsgrachten afgesloten moest worden. Anders zouden de werfkelders langs de Oudegracht onder water lopen. Dit gebeurde door het afsluiten van de damsluis in de Leidsche Rijn met schotbalken. De sleuven voor die balken zijn nog steeds te zien.



In blauw de inundatiegebieden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

